

Anna Jęczmyk, Jarosław Uglis

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

ORGANIZACYJNO-PRAWNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU TURYSTYKI NA OBSZARACH WIEJSKICH

Streszczenie

Obszary wiejskie mają bardzo duży potencjał turystyczny. Na tych terenach mogą rozwijać się różne formy turystyki, jednak najczęściej podejmowane są działalności w ramach turystyki wiejskiej i agroturystyki. Działalność turystyczna w gospodarstwie rolnym jest regulowana wieloma przepisami, a ustawodawca w tym zakresie ograniczył formalności do minimum oraz zaproponował zwolnienia podatkowe. Celem artykułu jest próba analizy obowiązujących regulacji prawnych dotyczących podejmowania działalności turystycznej na wsi, a szczególnie agroturystyki. Artykuł ma charakter teoretyczno-przeglądowy.

Słowa kluczowe: turystyka wiejska, agroturystyka, podstawy prawne, zwolnienie podatkowe, działalność gospodarcza

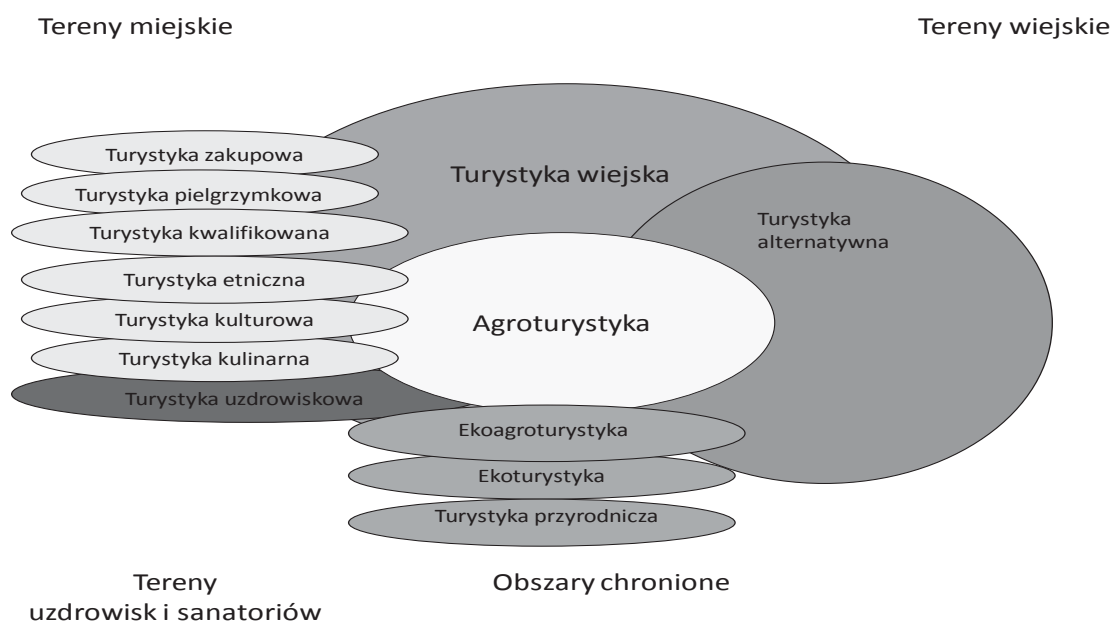
Wstęp

Turyści mogą na terenach wiejskich uczestniczyć w różnych formach turystyki, które mają, albo mogą nie mieć związku z gospodarstwem rolnym. Turystyka na obszarach wiejskich ewaluuje, zmienia się, dostosowuje do potrzeb odbiorców, ale uwarunkowania formalno-prawne często pozostają bez zmian, ograniczając działalność na wsi, ale czasem są one źle rozumiane i interpretowane.

Celem artykułu jest próba analizy obowiązujących regulacji prawnych dotyczących podejmowania działalności turystycznej na wsi, a w szczególności w czynnym gospodarstwie rolnym. Artykuł ma charakter teoretyczno-przeglądowy i może stanowić przyczynek do dalszych badań i przemyśleń naukowych. Został w nim przeanalizowany aspekt organizacyjno-prawny świadczenia usług turystycznych na wsi, ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki. Autorzy dokonali przeglądu dostępnych publikacji oraz aktów prawnych dotyczących prowadzenia działalności agroturystycznej. Ta forma aktywności gospodarczej opiera się i czerpie wiele elementów z działalności rolniczej, turystycznej, czy rekreacyjnej.

Turystyka na obszarach wiejskich

Różnorodność obszarów wiejskich sprawia, że na tych terenach mają szansę rozwijać się różne formy turystyki. Mogą one mieć charakter czysto miejski, a tylko lokalizację wiejską. Najszerzy znaczeniowo zakres ma termin turystyka na obszarach wiejskich, w administracyjnym tego słowa znaczeniu, który obejmuje wszelkie rodzaje i formy turystyki na terenach pozamiejskich [Kosmaczewska 2013] (rys. 1).

Rysunek 1. Wybrane rodzaje i formy turystyki na obszarach wiejskich

Charakterystyczną formą wypoczynku, która odbywa się na obszarach wiejskich, jest turystyka wiejska. Jednak jest to bardzo szerokie zagadnienie, które obejmuje wiele różnych form turystyki. Turystyka wiejska jest wieloaspektowym i złożonym zjawiskiem obejmującym zarówno wypoczynek w gospodarstwie rolnym (agroturystyka), jak i podróże przyrodnicze, ekoturystykę, turystykę pieszą, rowerową, wspinaczkową oraz wakacje w siodle, turystykę sportową i zdrowotną, myślistwo, wędkarstwo, turystykę edukacyjną, krajoznawstwo, czy turystykę etniczną [Majewski i Lane 2003]. Wymienione wyżej formy wchodzące w jej skład są wynikiem istniejących na tych terenach zasobów turystycznych, ale warto podkreślić, że ważnymi elementami turystyki są: krajobraz wiejski, życie na wsi, dziedzictwo kulturowe i aktywna turystyka.

Zatem turystyka wiejska jest to forma turystyki odbywająca się na obszarze wsi, wykorzystująca naturalne i kulturowe walory terenów wiejskich, w ramach której można podejmować różne rodzaje aktywności rekreacyjnych. W tym miejscu należy zaznaczyć, że nie każdy rodzaj turystyki na wsi jest turystyką wiejską, czyli posiadający ściśle wiejski charakter [Drzewiecki 2001]. Taki wypoczynek może być miejski w formie, ale umiejscowiony na wsi, np. są to wioski wakacyjne [Majewski i Lane 2003], w których dominuje miejski styl architektury, mogą one być w pełni samowystarczalne, co w konsekwencji minimalizuje kontakt wypoczywających gości z kulturą i ludnością lokalną [Majewski 2004].

Najczęściej z wypoczynkiem na wsi jest kojarzona agroturystyka, która jest szczególnym rodzajem turystyki wiejskiej znanej od lat w Polsce jako "wczasy pod gruszą", która w latach 60. i 70. poprzedniego stulecia odbywała się we wsiach letniskowych. Była to forma dofinansowania pracowników przez ówczesne władze, a odbywała się bez potrzeby formalnego rozliczenia kosztów, a nawet bez potwierdzenia pobytu [Drzewiecki 2009].

Współcześnie pojęcie agroturystyki obejmuje wypoczynek u rolnika w funkcjonującym gospodarstwie rolnym, gdzie nie tylko można nocować, jadać posiłki z produktów z tego gospodarstwa lub okolicy, uczestniczyć

w pracach polowych i gospodarskich, obserwować hodowlę zwierząt i produkcję roślinną, ale także podejmować czynności rekreacji w obrębie gospodarstwa, jak i poza nim. Ta forma turystyki jest związana z pobytem w gospodarstwie wiejskim, która dotyczy różnych form spędzania czasu wolnego, usług turystycznych świadczonych w obrębie gospodarstwa wiejskiego [Sikora 1999]. Produkcja rolna i hodowla zwierząt stanowią jedne z istotniejszych atrakcji [Majewski 2004].

W literaturze często agroturystyka bywa stosowana wymiennie z terminem turystyka wiejska, jednak te dwa określenia nie są synonimami. Agroturystyka jest pojęciem węższym od turystyki wiejskiej, gdyż obejmuje organizowanie wypoczynku turystom przez rodzinę rolniczą w ich gospodarstwie rolnym [Wiatrak 1996], natomiast turystyka wiejska jest terminem dużo szerszym. Agroturystykę można rozpatrywać z dwóch punktów widzenia. Ze strony usługobiorcy, dla którego jest to forma wypoczynku w gospodarstwie wiejskim oraz ze strony usługodawcy, dla którego jest to rodzaj działalności gospodarczej polegającej na przygotowaniu produktu agroturystycznego [Jalinik 2009].

Działalność turystyczna na wsi

Na terenach wiejskich mogą rozwijać się różne rodzaje działalności turystycznej bazującej na potencjale wsi i obszarów wiejskich. Przedsiębiorstwo turystyczne można określić jako celowo zorganizowany, samodzielny ekonomicznie i wyodrębniony pod względem techniczno-usługowym, przestrzennym oraz prawnym zespół ludzi, środków materialnych i finansowych, powołany do prowadzenia określonej działalności gospodarczej (świadczenia usług turystycznych) w zakresie zaspokajania w sferze turystyki potrzeb (bytowych) ludności podróżującej (i nie tylko) i pozwalający na maksymalizację korzyści tegoż przedsiębiorstwa. Na wsi mogą je prowadzić zarówno osoby, które są rolnikami tam mieszkającymi i prowadzącymi swoje gospodarstwo rolne, przedsiębiorcami mającymi siedzibę na terenach wiejskich, jak i poza nimi, czy po prostu mieszkańcy wsi.

Zakres tych aktywności gospodarczych może być bardzo szeroki. Mogą to być przedsiębiorstwa hotelarskie, gastronomiczne, sportowo-rekreacyjne, transportu turystycznego, sanatoryjno-uzdrowiskowe, informacji turystycznej czy biura podróży, itp. Rozpoczynanie i prowadzenie działalności w zakresie świadczenia usług turystycznych na terenach wiejskich podlega tym samym przepisom, co inne działalności usługowe, choć istnieją pewne wyjątki. Prowadzący działalność turystyczną w ramach turystyki wiejskiej, musi przestrzegać przepisów prawnych i podatkowych z nią się wiążących. Osoba, która zamierza prowadzić działalność usługową w zakresie turystyki, osobiście i na własny rachunek, wykonywać ją w sposób zorganizowany i ciągły, nawet jeśli będzie prowadzić tę działalność sezonowo, podlega obowiązkowi wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG), zgodnie z przepisami *ustawy o swobodzie działalności gospodarczej z dnia 2 lipca 2004 r.* (Dz.U 2004 nr 173, poz. 1807), rejestracji takiej dokonuje zgodnie z miejscem zamieszkania. Chyba, że tę działalność prowadzi w ramach jednej ze spółek handlowych, wtedy musi przestrzegać przepisów Kodeksu Handlowego i dokonać rejestracji podmiotu w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Turystyka wiejska jest działalnością przede wszystkim małych przedsiębiorstw sektora prywatnego, o różnym zakresie prowadzonej aktywności gospodarczej, jednak najczęściej są to działalności związane z oferowaniem noclegu oraz usługami z nim związanymi. Zgodnie z Ewidencją Obiektów Turystycznych prowadzoną przez Główny Urząd Statystyczny w roku 2011 funkcjonowało w Polsce 22,8 tys. obiektów indywidualnego zakwaterowania, w tym 7,8 tys. kwater agroturystycznych

http://www.agroturystyka.edu.pl/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=9&Itemid=102; data pobrania 17.06.2014).

Działalność agroturystyczna

Szczególnym rodzajem aktywności gospodarczej na wsi jest agroturystyka. Ten termin nie występuje w przepisach prawnych [Raciborski 2003], choć istnieje wiele aktów prawnych, które regulują różne aspekty związane z świadczeniem usług agroturystycznych. W różnych aktach prawnych występują opisowe jej określenia, takie jak „wynajmowanie przez rolników pokoi” czy „świadczenie w gospodarstwach rolnych innych usług związanych z pobytem turystów” [Kapała 2008]. Prawo unijne również nie wypracowało jasnych reguł klasyfikacji działalności agroturystycznej jako rolniczej i w tym aspekcie nie ukierunkowało polskiego ustawodawcy [Kapała 2010].

W *ustawie o swobodzie działalności gospodarczej* można przeczytać, że przepisów tejże ustawy nie stosuje się do działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego, a także wynajmowania przez rolników pokoi i miejsc na ustawienie namiotów, sprzedaży posiłków domowych i świadczenia w gospodarstwach rolnych innych usług związanych z pobytem turystów. Rolnik, który prowadzi działalność agroturystyczną w swoim gospodarstwie rolnym i wynajmuje turystom pokoje czy miejsca na ustawienie namiotów, sprzedaje turystom u niego nocującym posiłki, czy świadczy inne usługi, np. rekreacyjne: wypożyczanie sprzętu turystycznego, nie ma obowiązku zgłoszenia do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej.

W tym miejscu warto zastanowić się, jaki jest zakres usług świadczonych w gospodarstwach rolnych w związku z pobytem turysty, powszechnie określanym mianem gospodarstw agroturystycznych, który powoduje takie ułatwienia.

W zakres ten wchodzi [Jęczmyk 2003, Kmita-Dziasek 2005]:

- wynajmowanie pokoi – które pokoje rolnik wygospodarowuje dla turysty z własnych zasobów, są to pomieszczenia, które rodzina rolnicza nie potrzebuje do codziennego życia, mogą to być np. 3 pokoje z 10 znajdujących się w budynku mieszkalnym, w którym mieszka rolnik z rodziną, może to być wyremontowany strych,
- jeśli jednak będą oferowane turystyce odrębne miejsca noclegowe w nowo powstałych budynkach, całe domy, domki turystyczne, przyczepy campingowe, czy adaptowany do celów usług noclegowych budynek gospodarczy, itp., wtedy ta działalność będzie miała charakter działalności gospodarczej, nawet jeśli będzie prowadzona przez rolnika,

– miejsc na ustawienie namiotów, jeżeli grunty pod polem namiotowym, nadal są wykorzystywane rolniczo (pastwiska, sady, łąki), zarówno udostępnione turystom podczas wakacji, np. na boisko do gry, ale nie zmieniły one swojego przeznaczenia, swojej funkcji, wówczas nie ma potrzeby opłacania podatku od nieruchomości, w przeciwnym razie jest to już działalność gospodarcza i wtedy należy także opłacać podwyższoną stawkę podatku od nieruchomości, jak od działalności gospodarczej,

– sprzedaż posiłków domowych – dla turystów przebywających w gospodarstwie na wypoczynku, nie prowadzenie ogólnodostępnych usług gastronomicznych, czy tzw. małej gastronomii,

– świadczenie innych usług związanych z pobytem turystów – te inne usługi powinny być świadczone w gospodarstwie rolnym, w oparciu o jego zasoby i powinny być związane z pobytem turystów w tymże gospodarstwie.

Te ułatwienia skierowane są do konkretnego podmiotu, czyli rolnika, który prowadzi gospodarstwo rolne, ale *ustawa o swobodzie działalności gospodarczej* nie definiuje tych pojęć. W polskim prawie w zakresie rolnictwa (w zależności od spraw, które regulują poszczególne ustawy) obowiązuje kilka niezależnych od siebie, a zarazem odmiennych zakresowo definicji określenia „rolnik”. Według art. 6 pkt. 1 *ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników z dnia 20 grudnia 1990 r.* (Dz.U. z 2008 r., Nr 50, poz. 291), przez rolnika rozumie się pełnoletnią osobę fizyczną, zamieszkujejącą i prowadzącą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym, w tym również w ramach grupy producentów rolnych, a także osobę, która przeznaczyła grunty prowadzonego przez siebie gospodarstwa rolnego do zalesienia. Inne określenie tego pojęcia podaje w art. 6 ust. 1 *ustawa o kształtowaniu ustroju rolnego z dnia 11 kwietnia 2003 r.* (Dz.U. z 2003 r., Nr 64, poz. 592), w której zapisano, że za rolnika indywidualnego uważa się osobę fizyczną będącą właścicielem, użytkownikiem wieczystym, samoistnym posiadaczem lub dzierżawcą nieruchomości rolnych, których łączna powierzchnia użytków rolnych nie przekracza 300 ha, posiadającą kwalifikacje rolnicze oraz co najmniej od 5 lat zamieszkałą w gminie, na obszarze której jest położona jedna z nieruchomości rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego i prowadzącą przez ten okres osobiście to gospodarstwo.

Natomiast definicje gospodarstwa rolnego można znaleźć również w powyższej *ustawie o kształtowaniu ustroju rolnego*, która określa je, jako obszar nie mniejszy niż 1 ha użytków rolnych. Zaś stan prawny gospodarstwa rolnego określają przepisy *ustawy o podatku rolnym z dnia 15 listopada 1984 r.* (Dz.U. z 2013 poz. 1380), w której wymienione są warunki, jakie powinno spełniać gospodarstwo rolne. W art. 1 określa się, że opodatkowaniu podatkiem rolnym podlegają grunty sklasyfikowane w ewidencji gruntów i budynków jako użytki rolne lub jako grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych, z wyjątkiem gruntów zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej innej niż działalność rolnicza, jeżeli ten obszar gruntów przekracza powierzchnię 1 ha lub 1 ha przeliczeniowy, stanowiących własność lub znajdujących się w posiadaniu osoby fizycznej, osoby prawnej albo jednostki organizacyjnej, w tym spółki, nieposiadającej osobowości prawnej.

W *ustawie o kształtowaniu ustroju rolnego* w art. 6 pkt 2 zapisano, że osoba fizyczna osobiście prowadzi gospodarstwo rolne, jeżeli podejmuje wszelkie decyzje dotyczące prowadzenia działalności rolniczej w tym go-

spodarstwie. Dlatego też można przyjąć, że art. 3 *ustawy o swobodzie działalności gospodarczej* uprawnia do wykonywania agroturystyki rolnika, osobę fizyczną, prowadzącą na własny rachunek (jako posiadacz samoistny lub zależny) gospodarstwo rolne. Przepis ten nie nakazuje podejmowania wszystkich wymienionych w nim działalności osobiście. Można więc przyjąć, że przy prowadzeniu agroturystyki dopuszczalne jest korzystanie z pomocy osób trzecich [Kapała 2008].

Ustawodawca ustanowił wolne od podatku dochodowego dochody uzyskane z tytułu wynajmu pokoi gościnnych w budynkach mieszkalnych położonych na terenach wiejskich w gospodarstwie rolnym, osobom przebywającym na wypoczynku oraz dochody uzyskane z tytułu wyżywienia tych osób, jeżeli liczba wynajmowanych pokoi nie przekracza 5 (art.21 pkt 43; *ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26.07.1991r.* – Dz. U. z 2000 r. nr 14 poz. 176). Rolnik prowadzący gospodarstwo agroturystyczne, aby uzyskać wyżej opisane zwolnienie podatkowe, musi spełniać wszystkie wymienione w nim warunki. Poza tym jest on także zwolniony z prowadzenia dokumentacji na potrzeby podatku dochodowego. To zwolnienie nie obejmuje jednak innych usług, które rolnik świadczy w swoim gospodarstwie na rzecz turystów, np. wynajmuje rower, łódkę, organizuje jazdę konną, czy kurlig. Dlatego też dodatkowe atrakcje turystyczne, które nie są wliczone w cenę noclegu, nie podlegają temu podatkowemu zwolnieniu, w takiej sytuacji podatek trzeba odprowadzić.

Warto zaznaczyć, że jeśli ta działalność nie spełnia warunków z art. 3 *ustawy o swobodzie działalności gospodarczej* albo z przepisów podatkowych traci te uprzywilejowania, ale może być nadal nazywana agroturystyką.

Zarówno rolnik, który świadczy usługi agroturystyczne, które niepodlegają zwolnieniu, jak i inni świadczący usługi turystyczne na terenach wiejskich są zobowiązani do opłacenia podatku dochodowego od osób fizycznych i mogą to robić w następujących formach:

- ryczałt od przychodów ewidencjonowanych,
- karta podatkowa,
- lub na zasadach ogólnych, np. w oparciu o książkę przychodów i rozchodów.

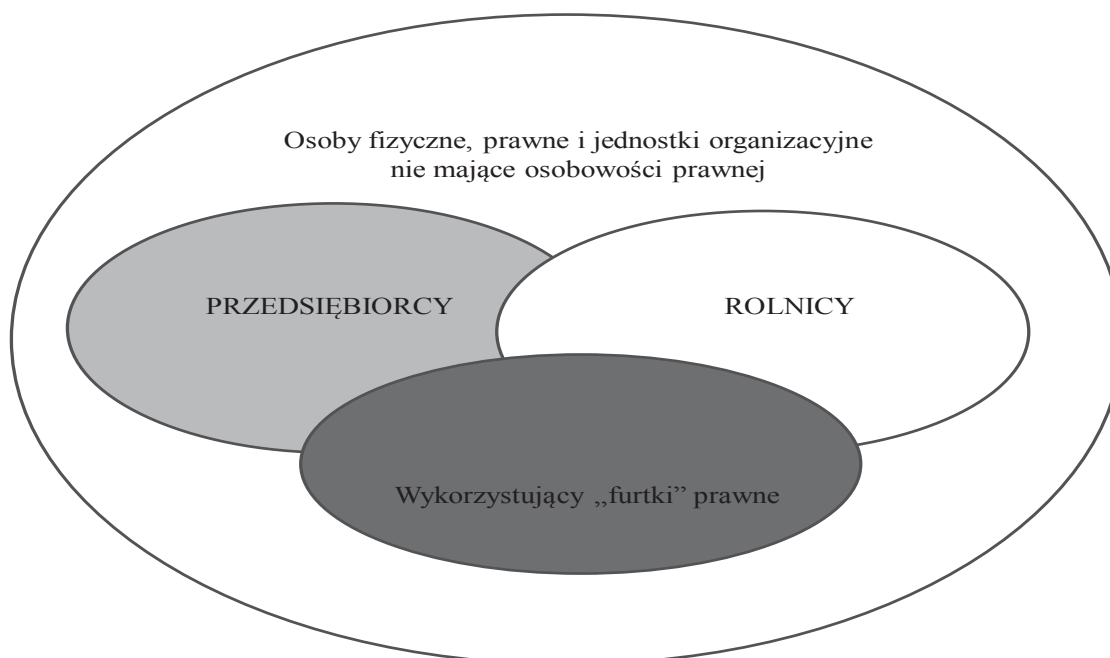
Rolnicy prowadzący działalność agroturystyczną korzystają jeszcze z innych preferencji podatkowych, np. dotyczących nieruchomości czy zwolnienia z podatku VAT. W przypadku działalności agroturystycznej pokoje wynajmowane na cele wypoczynkowe traktowane są jak pomieszczenia mieszkalne. W art. 1a. ust. 2 pkt. 2 *ustawy o podatkach i opłatach lokalnych z 12 stycznia 1991 (Dz. U. 2006 r. Nr 121 poz. 844)* określono, że za działalność gospodarczą w rozumieniu ustawy nie uważa się wynajmu turystom pokoi gościnnych w budynkach mieszkalnych znajdujących się na obszarach wiejskich przez osoby ze stałym miejscem pobytu w gminie położonej na tym terenie, jeżeli liczba pokoi przeznaczonych do wynajęcia nie przekracza 5.

W Polsce świadczenie usług turystycznych uściśla *ustawa o usługach turystycznych z dnia 29 sierpnia 1997 r.* (Dz.U. z 1997 r. nr 133 poz. 884), a od 2004 r. jej przepisami są objęte także gospodarstwa agroturystyczne. W przypadku agroturystyki istotne wydają się przepisy powyższej ustawy dotyczące warunków świadczenia usług hotelarskich. Określają one wymagania co do wielkości obiektu, jego wyposażenia oraz zakresu świadczonych usług,

ustalone dla rodzaju i kategorii, do których obiekt został zaszeregowany oraz wymagania sanitarne, przeciwpożarowe oraz inne określone odrębnymi przepisami. Ustawa wprowadza podział na dwie grupy obiektów, w których mogą być świadczone usługi hotelarskie: obiekty hotelarskie i inne obiekty. Rolnik oferujący usługi agroturystyczne mieści się kategorii „inne obiekty”, które nie korzystają z nazw rodzajowych chronionych prawem, świadczący w nich usługi nie potrzebuje uzyskiwać decyzji o zaszeregowaniu. Jednak musi on zgłosić taki obiekt do ewidencji obiektów prowadzonej przez organ gminy (wójta, burmistrza lub prezydenta). Podmiot wpisany do ewidencji jest zobowiązany informować o zakończeniu świadczenia usług czy zmiany zakresu działalności (z sezonowej na stałą lub odwrotnie) i o zmianie liczby miejsc noclegowych.

Pokoje wynajmowane przez rolników w prowadzonych przez nich gospodarstwach rolnych muszą odpowiadać rygorom sanitarnym, budowlanym, przeciwpożarowym oraz minimalnym standardom wyposażenia [Kapała 2009], jak również kwaterodawca powinien przestrzegać obowiązków wynikających z innych aktów prawnych, np. dotyczących żywności i żywienia, czy ewidencji ludności itd. [Uglis i in. 2013]

Ustawowo do prowadzenia działalności agroturystycznej są uprawnieni rolnicy, choć faktycznie tą działalnością zajmują się różne podmioty (rys. 2). Pod szyldem agroturystyki działają, np. duże kompleksy wypoczynkowe czy rekreacyjne, których właścicielem nie jest rolnik, lecz spółka, czy agencja. Innym przykładem może być działalność agroturystyczna prowadzona w obiektach należących do różnych organizacji czy instytucji [Wojciechowska 2009].

Rysunek 2. Grupy podmiotów prowadzących działalność agroturystyczną [Wojciechowska 2009]

Do pierwszej grupy zalicza się rolników, do których skierowane są udogadnienia formalno-prawne w tej działalności, ale także występują w tym kręgu rolnicy-przedsiębiorcy. Druga grupa to przedsiębiorcy – nie rolnicy, inne osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej, posiadające lub użytkujące albo dzierżawiące gospodarstwo rolne nie będąc czynnymi rolnikami podejmują się działalności agroturystycznej. Często podmioty, które nie spełniają warunków prawnych tej działalności decydują się na nią ze względu na liczne ułatwienia administracyjno-podatkowe, czy też dużą popularność tej formy turystyki wśród turystów.

Usługodawcy dla zwolnienia z obowiązku podatku dochodowego stosują fikcyjne rozwiązania, aby pozornie spełniać kryteria prawne i legitymować się wynajmem 5 pokoi, często mając ich więcej, a także fikcyjnie czynią się „rolnikami”, aby np. uzyskać dofinansowanie unijne szczególnie skierowane do tych podmiotów [Drzewiecki 2009].

Agroturystyka a działalność gospodarcza

Działalność turystyczna w gospodarstwie rolnym jest regulowana wieloma przepisami, ale ustawodawca, aby umożliwić i ułatwić rolnikom podjęcie decyzji o rozpoczęciu tej aktywności w tym zakresie ograniczył formalności do minimum oraz zaproponował zwolnienia podatkowe. Jednak osoba, która nie spełnia odpowiednich warunków, a prowadzi w sposób zarobkowy, zorganizowany i ciągły świadczenie usług turystycznych powinna zastanowić się nad zarejestrowaniem działalności gospodarczej.

W przypadku działalności agroturystycznej obowiązują dwa „wymiarzy” dla rolnika i dla pozostałych, którzy prowadzą działalność gospodarczą na wsi oraz odrębne sposoby ubezpieczeń dla obu tych podmiotów. Powoduje to, że rolnik, który prowadzi gospodarstwo rolne, jest ubezpieczony w KRUS, nie chce zmieniać swojej sytuacji pozostając przy wymogach prowadzenia działalności agroturystycznej ograniczonej przepisami *ustawy o swobodzie działalności gospodarczej i podatku dochodowego*. Może się on obawiać, że w przypadku podjęcia działalności gospodarczej w zakresie świadczenia usług agroturystycznych, nawet jeśli to będzie działalność sezonowa, spowoduje obowiązek prowadzenia rachunkowości podatkowej i opłacania wyższej składki KRUS, czy konieczności ubezpieczenia się w ZUS.

Prowadzący działalność agroturystyczną w swoich gospodarstwach rolnych obawiają się dodatkowych formalności i kontaktów z urzędami, dlatego też nie podejmują działalności gospodarczej, z którą wiąże się, np. prowadzenie dokumentacji podatkowej. Mimo, że Polska od wielu lat jest członkiem Unii Europejskiej i rolnicy mogą korzystać z tzw. instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej, a żeby być jej beneficjentem i korzystać z dopłat bezpośrednich muszą oni wypełniać stosowne formularze, składać je w odpowiednim czasie. Nadal obawa przed formalnościami i urzędami ciągle jest obecna [Winawer 213].

Podjęcie działalności gospodarczej w zakresie usług turystycznych we własnym gospodarstwie rolnym może być dla rolnika korzystne z różnych względów: zwiększenia liczby świadczenia usług, poszerzenia ich asortymentu, czy możliwość rozliczania kosztów uzyskania przychodów. Jednak decyzja o zarejestrowaniu pozarolniczej działalności gospodarczej i stania się przedsiębiorcą musi być przemyślana i dokładnie przeanalizowana pod względem

zasobów materialnych i niematerialnych gospodarstwa i rodziny rolniczej, czy słabych i mocnych stron. Dokładna analiza rynku, konsumentów i konkurencji, odpowiednie kalkulacje, obliczenia rentowności przedsięwzięcia, opracowanie biznesplanu, czy skorzystanie z fachowej pomocy, np. w ośrodkach ODR mogą pomóc w osiągnięciu sukcesu i podejmowaniu racjonalnych decyzji.

Status rolnika (pomimo pozostania faktycznie rolnikiem, czyli prowadzącym działalność rolniczą i płacącym podatek rolny) przy rejestracji pozarolniczej działalności gospodarczej zostaje zmieniony na status przedsiębiorcy, którego obowiązuje rejestrowanie przychodów z tej działalności w celu naliczenia należnych podatków.

Podsumowanie

Przedsięwzięcie turystyczne w gospodarstwie rolnym bazuje przede wszystkim na jego kapitale materialnym i ludzkim. Prowadzenie działalności w zakresie świadczenia usług turystycznych na terenie wiejskim podlega tym samym przepisom, co inne działalności usługowe, ale można wyróżnić pewne wyjątki. Turystyka wiejska, w tym agroturystyka, prowadzona zazwyczaj jest na małą skalę, w której wykorzystuje się potencjał materialny i niematerialny terenów wiejskich. W swoim charakterze jest ona tradycyjna, związana ze społecznością miejscową, bazuje na środowisku lokalnym, miejscowych tradycjach, zawiera w sobie różnorodność i złożoność wiejskiego środowiska, w którym się rozwija. Szczególnie agroturystyka jest związana z gospodarstwem rolnym, jednak brak jednoznacznych przepisów regulujących zagadnienia związane z tą formą turystyki. Sprecyzowanie takiej definicji umożliwiłoby odróżnienie tej działalności od innych oraz pozwoliło określić kryteria dla jej prowadzenia. Dzięki jednoznacznym przepisom zmniejszyłaby się skala nieporozumień i nieścisłości.

W turystyce dokonują się liczne zmiany związane z koniecznością dostosowania się do potrzeb konsumentów. Właściciele gospodarstw agroturystycznych podnoszą ich konkurencyjność, oferując nowe usługi w bardziej komfortowych, luksusowych warunkach. Obowiązujące przepisy prawne są zbyt wąskie dla prowadzonej działalności agroturystycznej, a rolnicy obawiając się formalności oraz konieczności opłacania podatków ograniczają swoją działalność w tym zakresie.

Piśmiennictwo

1. Brelik A., 2013: Agroturystyka jako działalność gospodarcza – dylematy i rekomendacje. *J. Agribus. Rural Dev.* 2(28): 13-18.
2. Drzewiecki M., 2001: Podstawy agroturystyki, Oficyna Wydawnicza Ośrodka Postępu Organizacyjnego Sp. z o.o. Bydgoszcz.
3. Drzewiecki M., 2009: Agroturystyka współczesna w Polsce. Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa, Gdańsk.
4. Jalinik M., 2009: Uwarunkowania i czynniki rozwoju usług turystycznych na obszarach wiejskich. Oficyna Wydawnicza Politechniki Białostockiej, Białystok.
5. Jęczmyk A., 2003: Co stanowi prawo? *Farmer* 11, Dodatek Specjalny (wkładka agroturystyczna), Warszawa.

6. Kapała A., 2008: Prawne pojęcie agroturystyki. *Przegląd Prawa Rolnego* 1(3): 99-115.
7. Kapała A., 2009: Administracyjnoprawne uwarunkowania działalności agroturystycznej, Studium prawno-porównawcze. *Przegląd Prawa Rolnego* 1(5): 97-120.
8. Kapała A., 2010: Regulacja prawna agroturystyki – uwagi de lege ferenda. *Przegląd Prawa Rolnego* 2(7): 101-120.
9. Kmita-Dziasek E., (red.) 2005: Prawno-finansowe uwarunkowania prowadzenia usług turystycznych na polskiej wsi po akcesji do UE. *Poradnik praktyczny*. Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, Oddział w Krakowie, Kraków.
10. Kosmaczewska J., 2013: Turystyka jako czynnik rozwoju obszarów wiejskich. *Bogucki Wydawnictwo Naukowe*, Poznań.
11. Majewski J., Lane B., 2003: Turystyka wiejska i rozwój lokalny. *Fundacja Fundusz Współpracy*, Warszawa.
12. Majewski J., 2004: Agroturystyka to też biznes. *Fundacja Wspomagania Wsi*, Warszawa.
13. Raciborski J., 2003: Uregulowania prawne agroturystyki i turystyki wiejskiej - próba oceny. *Zesz. Nauk. Akademii Rolniczej im. H. Kołłątaja w Krakowie* 90: 93-102.
14. Sikora J., 1999: Organizacja ruchu turystycznego na wsi. *Wyd. WSiP*, Warszawa.
15. Uglis J., Jęczmyk A., Maćkowiak M., 2013: Развитие агротуризма: на материале исследования в Польше, [w:] *Туризм на сельских территориях: опыт, проблемы, перспективы*. Коллективная монография. Под ред. д.э.н., проф. Е.Е. Шарафановой. СПб.: Изд-во СПбГУСЭ, Санкт-Петербург: 274-295.
16. Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26.07.1991r. (Dz. U. z 2000 r. nr 14 poz. 176).
17. Ustawa o kształtowaniu ustroju rolnego z dnia 11 kwietnia 2003 r. (Dz. U. z 2003 r., Nr 64, poz. 592).
18. Ustawy o podatkach i opłatach lokalnych z 12 stycznia 1991 (Dz. U. 2006 r. Nr 121 poz. 844).
19. Ustawa o podatku rolnym z dnia 15 listopada 1984 r. (Dz. U. z 2013 poz. 13810).
20. Ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników z dnia 20 grudnia 1990 r. (Dz.U. z 2008 r., Nr 50, poz. 291).
21. Ustawa o usługach turystycznych z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr 133 poz. 884).
22. Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej z dnia 2 lipca 2004 r. (Dz.U 2004 nr 173, poz. 1807).
23. Wiatrak A.P., 1996: Wpływ agroturystyki na zagospodarowanie obszarów wiejskich. *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej* 1: 36.
24. Winawer Z., (red.) 2013: Produkty regionalne i tradycyjne w krótkich łańcuchach żywności. *Poradnik producentów*, Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej, Warszawa.
25. Wojciechowska J., 2009: Procesy i uwarunkowania rozwoju agroturystyki w Polsce. *Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego*, Łódź.